

Mäntsälän varhaiskasvatuksen tulosidonnainen palveluseteli

Sivistyslautakunta 25.04.2023 § 41
317/12.07.00/2022

Lainsäädäntö

Varhaiskasvatustalain 5 § mukaan kunnan on järjestettävä laissa säädettyä varhaiskasvatusta siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunta voi järjestää varhaiskasvatusta siten kuin kuntalain (410/2015) 8 ja 9 §:ssä säädetään. Hankittaessa palveluja toiselta palveluntuottajalta kunnan tai kuntayhtymän on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.

Varhaiskasvatuksessa voidaan antaa palvelun käyttäjälle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) mukainen palveluseteli. Kunta tai kuntayhtymä on velvollinen suorittamaan yksityiselle palveluntuottajalle korvausta vain osoittamiensa henkilöiden käyttämistä lasten varhaiskasvatuspalveluista ja palveluseteliä käytettäessä hyväksymälleen yksityiselle palveluntuottajalle enintään palvelusetelin arvoon saakka.

Kunnan on pyrittävä järjestämään varhaiskasvatusta lähellä palvelun käyttäjiä ottaen huomioon asutuksen sijainti sekä liikenneyhteydet. Päiväkodin toiminta kalenterivuoden aikana ja aukioloaika vuorokaudessa on järjestettävä paikallisen tarpeen mukaan.

Mäntsälän varhaiskasvatuksen palveluseteliä ja sääntökirjaa on käsitelty edellisen kerran 14.5.2019 Kasvatus- ja sivistyslautakunnassa § 63. Talousarvion valmistelun yhteydessä palvelusetelin arvon kattamiseksi ei ollut riittäviä varoja käytössä, joten se jätettiin pois vuoden 2020 lopullisesta talousarviosta.

Tulosidonnaisen palvelusetelin käyttöönoton selvittämistä lähdettiin työstämään viranomaistyönä, koska arvioitiin tarpeelliseksi tuoda palveluseteli vaihtoehtona yksityiseen palvelutuotantoon. Mäntsälän kunnan syntyvyyden negatiivinen kehitys, yleinen kustannusten nousu sekä 1.3.2023 voimaan astunut muutos kunnallisen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alenemisesta heikentävät oleellisesti yksityisten palveluntuottajien toimintaa. Varhaiskasvatuspalvelut haluavat vastata muutokseen ja tarjota mahdollisuutta ottaa käyttöön tulosidonnainen palveluseteli varhaiskasvatuksen asiakasperheille. Tämä tukisi kuntalaisten yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuissa ja aitoa valinnan mahdollisuutta yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä kuntastrategian mukaisesti.

Kustannusvaikutus

Tulosidonnaisen palveluseteli on vaihtoehto yksityisen hoidon tuen käyttämiselle, joten palvelusetelin käyttöönotto vähentää menoja yksityisen hoidon ja kuntalisän osalta, mutta toisi uuden menokohdan. Palvelusetelille määritellään arvo, josta asiakas maksaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksun mukaisen osan tuottajalle ja kunta maksaa palvelusetelin loppuosan. Palvelusetelin arvon määrittämisessä käytetään kertoimia lapsen iän ja tuen tarpeen mukaan siten, että 3-6 vuotiaan lapsen kerroin on 1 ja alle 3-vuotiaan 1,55. Näin ollen kunnan osuus määrittyy perheen

maksaman osuuden mukaisesti, vaihdellen lapsikohtaisesti ja vuosittain. Tarkempi arvon määrittely on kirjattu palvelusetelin sääntökirjaan. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen 1.3.2023 vuoksi, kunnalle aiheutuvat kustannukset ovat nyt suuremmat kuin edellisen kerran, vuonna 2019 tehdyssä arvioissa. Arvioissa on huomioitu kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien perheiden keskimääräinen asiakasmaksu.

Mäntsälän varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttöönottoa on selvitetty varhaiskasvatuksen tulosalueella yhteistyössä varhaiskasvatuksen yksityisten palveluntuottajien kanssa. Palvelusetelisääntökirjaan on kerätty palvelusetelin käyttöön liittyvät ehdot ja edellytykset.

Palvelusetelisääntökirjan luonnos toimitettiin yksityisille palveluntuottajille 24.1.2023 ja keskeiset kohdat käytiin läpi tuottajien kanssa 1.2.2023 sekä 1.3.2023. Palveluntuottajilta tullessiin kysymyksiin on vastattu myös sähköpostilla.

Lausunnot yksityisiltä palveluntuottajilta

Kaikilta Mäntsälän kunnan alueella toimivilta yksityisiltä tuottajilta pyydettiin lausuntoa palvelusetelin käyttöönotosta 31.3.2023 mennessä. Neljä tuottajaa viidestä antoi palveluseteliä koskevan lausunnon. Lausunnoissa tuotiin esille positiivisena puolena kustannusten alentuminen asiakasperheille ja samalla tasavertainen mahdollisuus valita yksityinen päiväkotitoimi. Esiteltyyn palvelusetelisääntökirjaan kaivattiin korotusta palvelusetelin arvoon, huomioiden kustannusten nousut, osa toivoi myös alle 3-vuotiaiden kerton korottamista. Huolta kannettiin lisämaksun suuruudesta ja ehdotettiin vaihteluväliä 0–100 €. Lausunnoissa todettiin, että indeksitarkistus tulisi tehdä vuosittain kustannusten nousun vuoksi. Huolta tuotti palvelun hinnan ilmoittaminen jo maaliskuun loppuun mennessä, tähän toivottiin myöhempää ajankohtaa. Palveluseteliä tulee hakea pääsääntöisesti neljä kuukautta ennen varhaiskasvatuksen tarvetta ja käsittelyajaksi on ilmoitettu yksi kuukausi. Tuottajat toivoivat mahdollisuutta myöntää palveluseteli takautuvasti hakuhetkestä alkaen. Loma-aikojen järjestelyt huolettivat muutamaa palveluntuottajaa.

Selvityksen eteneminen

Mäntsälän kunnan varhaiskasvatus muodostuu kunnallisesta varhaiskasvatuksesta, johon kuuluvat päiväkodit, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus sekä yksityisen hoidon tuet. Yksityinen varhaiskasvatus täydentää kunnallista toimintaa. Kaikkiaan varhaiskasvatuksen piirissä on noin 1020 lasta, joista kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on 830 lasta ja yksityisessä toiminnassa on 190 lasta. Kotihoidon tuen kuntalisää saa 164 lasta. Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on tällä hetkellä noin 72 % 1-6 -vuotiaiden ikäluokissa. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus koko Mäntsälän kunnan varhaiskasvatuksesta on noin 20 %.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen kustannukset kunnalle ovat nousseet, kun perheiden varhaiskasvatustulot ovat lakimuutosten johdosta alennettu. Tämä on johtanut siihen, että yksityinen varhaiskasvatus näyttää perheille kalliimpana vaihtoehtona, jossa perheen maksuosuus on huomattavasti suurempi kuin kunnallisessa toiminnassa. Varhaiskasvatuksen tulosidonnainen palveluseteli antaa mahdollisuuden tasoittaa perheiden maksuosuuksia kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen välillä. Palveluseteli tarjoaa ennenkaikkea perheille mahdollisuuden valintaan kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen välillä riippumatta heidän tulotasostaan.

Varhaiskasvatuspalveluissa jatketaan palvelusetelin kustannusten selvitystä suhteessa kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja tehdään laskenta, jossa verrataan kunnallisen varhaiskasvatuksen kustannuksia ennen maaliskuun 2023 varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutosta maaliskuusta toukokuun loppuun toteutuneisiin kustannuksiin. Laskennalla selvitetään palvelusetelin laskennallisen arvon määräytymistä suhteessa kunnalliseen varhaiskasvatukseen.

Tavoitteena on, että tulosidonnaisen palvelusetelin kustannusarvio huomioidaan varhaiskasvatuksen talousarviossa vuodelle 2024. Palvelusetelin käyttöönotto olisi tällöin mahdollista aikaisintaan 1.8.2024.

Valmistelija	Varhaiskasvatuspäällikkö Karoliina Purola, sähköposti karoliina.purola(@)mantsala.fi
Esittelijä	Sivistysjohtaja Ahvo Timo
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta keskustelee tulosidonnaisesta palvelusetelistä, sen arvosta ja kertoimista sekä selvityksen jatkosta.
Päätös	Sivistyslautakunta keskusteli asiasta.